

Egypte, gezien door het Oog van Horus.

Deel 2: Luxor en omgeving,
van Edfu tot Assioet.

Egypte, gezien door het Oog van Horus.

Deel 2: Luxor en omgeving,
van Edfu tot Assioet.

Olette Freriks en André de Ruiter

Schrijvers: Olette Freriks en André de Ruitter
Coverontwerp: SQOOP Enschede
ISBN: 9789402189827
© 2019 Olette Freriks en André de Ruitter

Voorwoord

Nadat ik een aantal keren in Egypte op rondreis ben geweest, telkens onder begeleiding van een ervaren tourleader/gids zijnde Olette Freriks, leek het mij leuk om samen met haar onze ervaringen te delen door een aantal boeken te schrijven met daarin een korte impressie van de bezienswaardigheden.

De reactie van Olette hierop was de volgende:

Ik was acht jaar toen ik een ansichtkaart kreeg van mijn oom met daarop een prachtig gekleurde muurschildering uit het Dal der Koninginnen.

Dat beeld liet mij niet meer los, mijn interesse in het oude Egypte groeide en in 1996 maakte ik mijn droom waar. Ik begon met de studie Egyptologie a la carte aan de universiteit van Leiden. Daarnaast deed ik een cursus reisleiding en in het jaar 2000 richtte ik mijn reisorganisatie “Horus reizen Egypte” op.

Naast het organiseren en begeleiden van reizen gaf ik cursussen en lezingen door het hele land, verzorgde ik lessen op basis en middelbare scholen en deed de rondleidingen in musea in binnen- en buitenland.

Sinds 2006 woon ik in Egypte, waar ik mijn activiteiten voor Horus Reizen verder heb kunnen uitbreiden. En toen André mij enige tijd geleden vroeg om hem te helpen bij het schrijven van deze serie heb ik gelijk ja gezegd.

Dit is een droom die ik allang heb, om deze kleine boekjes te maken en u zo kennis te laten maken met de enorme uitgebreide en ingewikkelde historie van Egypte.

Na dit te hebben gelezen kan dit hopelijk voor u als leidraad of als ondersteuning dienen bij het plannen van een trip naar Egypte of als naslagwerk indien u daar bent om te weten hoe zat dat ook al weer.

Om een goed beeld te kunnen schetsen heb ik voor zo ver mogelijk ook foto's toegevoegd die ikzelf tijdens mijn reizen heb kunnen maken.

De gehanteerde volgorde van de bezienswaardigheden is een mogelijke optie, maar zie het alstublieft niet als een verplichting maar als een advies.

In ieder geval veel plezier wanneer u in Egypte bent, ik kan het alleen maar aanraden want het is daar prachtig.

Met vriendelijke groeten,
André de Ruiter

NB onze contactgegevens staan vermeldt in het hoofdstuk “Enige interessante websites”, achterin dit boek.

Inleiding

In deel 2 komt Luxor (Thebe) en zijn omgeving aan bod.

We gaan verder vanaf waar we in deel 1 zijn gestopt en dat is de Horustempel te Edfu en we eindigen dit deel in Assioet. Daar tussenin liggen heel veel bezienswaardigheden, sommigen welbekend anderen wat minder bekend, die allen aan bod komen, zodat u al dan niet vooraf al een keuze kunt maken of u daar wel of niet naar toe wilt gaan of welke bezichtigingen u het beste met elkaar kunt combineren.

We hebben getracht om dit in een zo logisch mogelijke volgorde te zetten, waardoor het makkelijker kiezen zal zijn.

Veel plezier bij het bekijken van al deze mooie tempels, graftombes en musea.

Inhoudsopgave

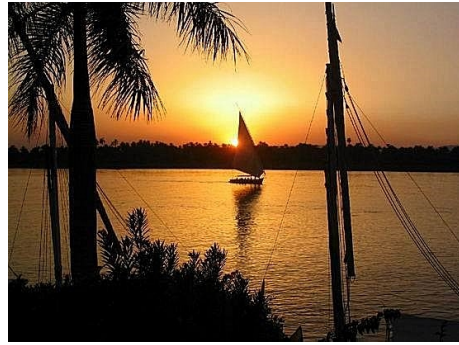
Voorwoord	5
Inleiding.....	6
Luxor	9
Gebel el-Silsilla.....	19
Wady el Rigal.....	20
Res Ras Horus tempel.....	22
De tempel van El-Kanais.....	23
De privégraven van El-Kab	26
Necheb / Hierakonpolis	28
Tempel van Esna	31
Necropolis te el-Moalla	33
In de voetsporen van Montoe	36
Tempel van Tôd.....	36
Armant (Hermontis).....	37
Tempel te Medamoet.....	39
Deir el-Shelwit, Isis tempel.....	40
Malkata, paleis van Amenhotep III.....	41
De rostgraven in de zuidelijke wady's bij Thebe	43
Medinet Habu	48
Kom el-Hitan, de Kolossen van Memnon.....	51
De tempel van Merenptah.....	52
Het Ramesseum.....	54
De tempel van Miljoenen Jaren van Thoetmosis III.....	56
Tempel van Seti I te Qurna	58
Deir el-Bahari, Tempel van Hatsjepsoet.....	59
De tempel van Miljoenen Jaren van Mentoehotep II.....	61
De tempel van Thoetmosis III	63
DB320	64
TT71 en TT353, Senmut de architect van Koningin Hatsjepsoet	65
TT358 Koningin Ahmose-Merit Amun	66
Deir El-Medina	67
De privégraven te Deir el-Medina.....	70
Geologie van de bergen op de Westbank bij Thebe	75
De godin Hathor, de grote beschermgodin van de westelijke Thebaanse bergen en godin van het Westen.....	77
Dal der Koninginnen	78
Dal der Koningen	83
Het Howard Carter huis	118
Privégraven te Medinet Murai.....	121
De privégraven te Assasief.....	126

Privégraven te El-Khokha	134
De privégraven te Qurnet Murai	138
De privégraven te Dra' Abu-el-Naga'	141
Privégraven te Sheikh Abd el-Qurna	143
De kalksteen groeve van koningin Hatsjepsoet in Wadi Meluk Qurna.....	153
Horus tempel op Thoth Hill	154
De Luxor tempel	155
Karnak.....	157
Het Luxor museum	166
Mummificatie museum te Luxor	167
Thoth tempel Qasr el-Agiz	168
De tempel van Isis in Shenhur nabij Qus	170
Wadi Hammamat	173
Tempel van Hathor in Dendera.....	175
Abydos	180
Umm el-Qaab	185
Anubis mountain, graf Sesostris III.....	187
Graftombe van Woseribre Senebkay.....	190
Shunet el-Zebib	191
Sohag National Museum	192
Achmim	193
Gabel el-Haridi	196
Badari-Qau en Qua el Kebier.....	197
Enige interessante websites.....	200
Vervolg.....	201

Luxor

Luxor is een stad van circa 500.000 inwoners, met een oppervlakte van ongeveer 417 vierkante kilometer in het gouvernement Luxor, dat ongeveer in het midden ligt van Egypte op de oostelijke oever van de Nijl.

Luxor was vroeger de oude stad van Thebe, de grote hoofdstad van Boven-Egypte tijdens het nieuwe koninkrijk, en de glorieuze stad van Amun, die later de god Amun-Ra werd.

De stad werd in de Oud-Egyptische teksten beschouwd als *wꜣs.t* (uit te spreken als: "Waset"), wat "*stad van de scepter*" betekent, en ook als *tꜣ iꜣpꜣt* (uit te spreken als "ta ipet" en betekent "*de schrijn*"), in een latere periode noemden de Grieken het Thebai en de Romeinen na hen Thebae.

Thebe was ook bekend als "*de stad van de 100 poorten*", soms "zuidelijke Heliopolis" ('Iunu-shemaa' in het oude Egypte) genoemd, om het te onderscheiden van de stad Iunu of Heliopolis, de belangrijkste plaats voor de aanbedding van de god Ra in het noorden.

Het belang van de stad begon al in de 11de dynastie toen de stad uitgroeide tot een bloeiende stad. Montoehotep II die Egypte verenigde na de problemen van de eerste tussenperiode zorgde voor stabiliteit in de landen toen de stad belangrijker werd.

De farao's van het Nieuwe Koninkrijk tijdens hun expeditie naar Kush, in het huidige noorden van Soedan en naar de landen Kanaän, Fenicië en Syrië, zagen de stad grote rijkdom opbouwen en op de voorgrond treden.

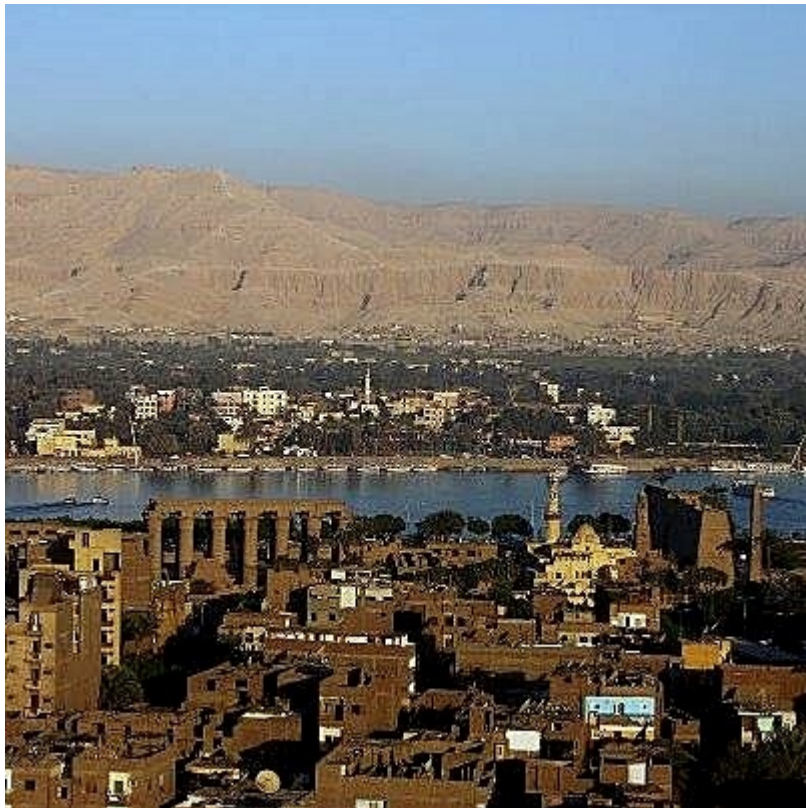
Thebe speelde een belangrijke rol bij het verdrijven van de binnenvallende troepen van de Hyksos uit Boven-Egypte en vanaf de 18de dynastie tot de 20ste dynastie was de stad opgeklimmen als de politieke, religieuze en militaire hoofdstad van het oude Egypte.

Luxor heeft een heet woestijnklimaat net als de rest van Egypte.

Aswan en Luxor hebben de heetste zomerdagen in Egypte, Aswan en Luxor hebben bijna hetzelfde klimaat.

Luxor is een van de zonnigste en droogste steden ter wereld.

De hoge temperaturen zijn gemiddeld hoger dan 40°C (104°F) tijdens de zomer (juni, juli, augustus). Tijdens de koudste maand van het jaar blijven de hoge temperaturen gemiddeld boven de 22°C (71.6°F) terwijl de gemiddelde lage temperaturen boven de 5°C (41°F) blijven. Het klimaat van Luxor heeft een neerslagniveau lager dan zelfs de meeste andere plaatsen in de Sahara, met minder dan 1 mm van de gemiddelde jaarlijkse neerslag. De woestijnstad is een van de droogste ter wereld en regenval komt niet elk jaar voor.

Luxor is een toeristische plaats door de vele archeologische sites in de omgeving.

Op de oostelijke oever vinden we de Luxortempel en de tempels van Karnak als ook het Luxormuseum.

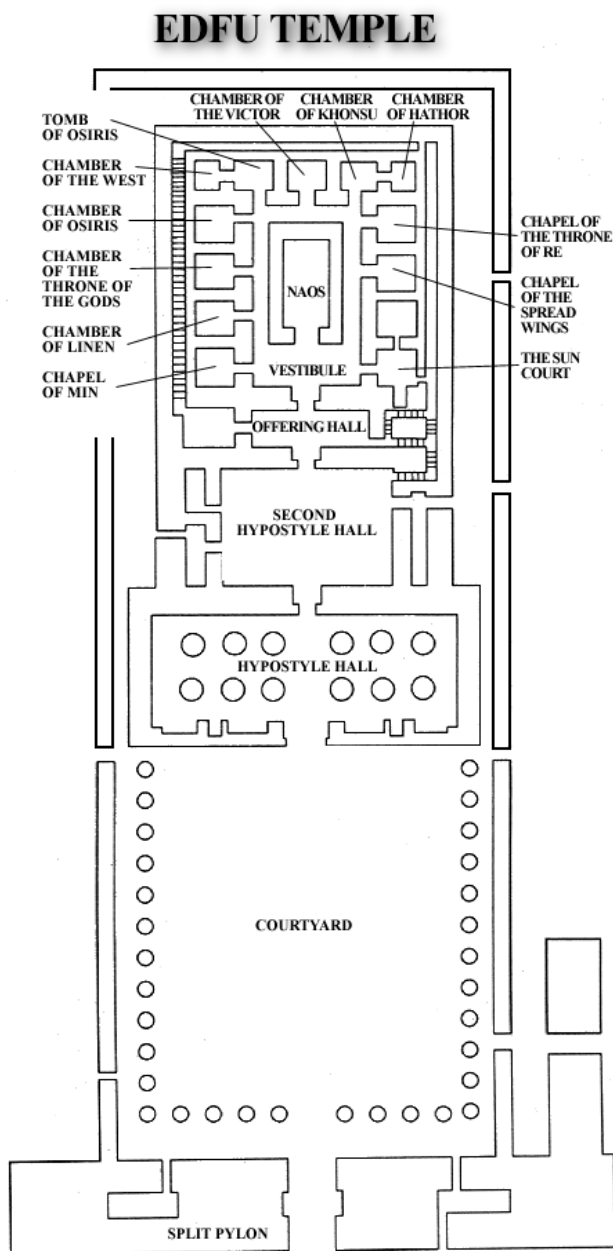
Op de westelijke oever vinden we zeer veel bezienswaardigheden, te beginnen met onder meer Medinet Habu, de Kolossen van Memnon, de Tempels van Miljoenen Jaren van Merenptah, Hatsjepsot, Thoetmosis III, Mentoehotep III en het Ramesseum. Maar ook de Vallei der Koningen en de Vallei der Koninginnen en het werkersdorp Deir el-Medina.

Ook zijn er vele privégraven te vinden in diverse necropolissen, kortom er valt genoeg te zien wat de moeite waard is en wat zeker niet in één dag allemaal kan.

De Horustempel te Edfu

Edfu wordt gezien als een van de oudste steden van Egypte. Edfu was de 3de provincie in de oude tijd en de 1ste naam was Behedet vervolgens werd het Etbo en toen Edfu wat betekend "*de stad van de wraak*".

De tempel van Horus ligt op de westelijke oever van de Nijl.

De tempel is na de tempel van Karnak de grootste tempel in Egypte maar ook een van de best bewaarde tempels. De tempel is gewijd aan de valkgod Horus.

De inscripties zijn heel belangrijk en geven ons enorm veel informatie over de taal de mythen en de godsdienst in de Grieks-Romeinse tijd.

De tempel is gebouwd in de Grieks-Romeinse tijd net als de tempels in Dendera, Esna, Kom-Ombo, en Philea.

De bouw begon in 237 v. Chr. gedurende de regering van Ptolemaeus III en werd afgemaakt in 57 v. Chr. onder Ptolemaeus XII.

De tempel is gebouwd op een oudere kleinere tempel, die ook gewijd was aan Horus maar die stamt uit het Nieuwe Rijk en was gebouwd door Ramses I, Seti I en Ramses II. Door de eeuwen heen raakte de tempel onder het zand bedolven tot een diepte van 12 meter dat de rivier met zich meebracht door de overstromingen.

In 1860 is hij ontdekt door de Franse archeoloog Auguste Mariette en het duurde 43 jaar om al het zand te verwijderen.

De tempel van Horus is de best bewaarde tempel en is gebouwd van zandsteen.

De Edfu tempel heeft de traditionele elementen van een Egyptische tempel van het Nieuwe Rijk, samen met een aantal Griekse elementen zoals de Mamisi wat betekent "*het huis van de goddelijke geboorte*"

De reden dat de tempel hier is gebouwd, is dat Horus hier zijn overwinning heeft behaald op zijn oom Seth en hem de woestijn in gestuurd heeft.

De tempel is gebouwd om de overwinning te vieren van de wreker tegen het kwade. Duizenden jaren hebben Egyptische farao's geregeerd over Egypte tot 331 v. Chr. toen kwam Alexander de Grote en de Macedoniërs vielen Egypte binnen en bleven voor 9 jaar.

Na hem kwam de Ptolemaeuse familie van 323 tot 30 v. Chr.

Hierna kwam de Byzantijnse tijd en de Christenen en uiteindelijk de Arabieren in 641 na Chr.

Alexander de Grote was een slimme man en hij droomde ervan farao van Egypte te zijn. De Egyptenaren zouden hem alleen nooit accepteren want hij was een buitenlander en niet van koninklijke bloedde.

Hij wist dat de Egyptenaren zeer religieuze mensen waren en de beste manier om hem te accepteren als een farao was om hun godsdienst aan te nemen, om hun goden te vereren en om tempels te bouwen.

Waar we nu voorstaan is de pyloon van de tempel, dit zijn 2 grote torens en u ziet in ieder van de torens 2 groeven zitten dit zijn vlaggen masten een voor Edfu en een voor de god Horus.

Wat is er tussen de twee torens, dat is een venster der verschijningen. Hier kwam de koning om naar de het volk te zwaaien als het volk hier kwam als er een feest was. Onder het raam der verschijningen is een belangrijk reliëf namelijk de gevleugelde zonnescijf van Ra. De verering van Horus de Wreker en de van Ra de grote Vergever.

Op de pyloon staat Horus de Wreker als een grote krijger met gevangenen die meegebracht zijn uit een oorlog. De koning houdt ze aan de haren in 1 hand. En staat klaar om ze slaan en aan te bieden aan Horus en zijn vrouw Hathor.

De koning draagt aan de ene kant de witte kroon van Boven-Egypte en op de andere toren de Rode kroon van Beneden-Egypte.

Zo bevestigt hij dat hij koning is van Boven- en Beneden-Egypte.

De ommuring van de tempel.

De buitenmuren van de tempel waren heel belangrijk, alles wat binnen de tempel muren was, was de kern van de nalatenschap van de god. Helaas is er een heel stuk van de ommuring verdwenen door de bouw van de stad.

De functie van de muren was tweeledig.

1. Hun rol was om de nalatenschap van de god af te bakenen.
2. De tempel te beschermen in tijd van invasie.

De muren waren gebouwd van kleisteen en soms tot diktes van 10 meter om vernietiging te voorkomen.

Binnen de ommuring zijn 3 zones van toenemende heiligheid te onderscheiden.

1. Het open hof hier bevonden zich de priesters, tuinen en opslagplaatsen
2. De koning, priesters en burgers mochten in dit gedeelte komen.
3. De koning en de priesters mochten na reiniging door een deur naar de volgende zone gaan van de 2de heiligheid en de terechtzitting.

Vanuit het open hof mochten de koning en een selectie van priester verder gaan in een zone van primaire heiligheid.

De tempel in het Oude Egypte was een plaats van verering. De oude Egyptenaren bouwden hun tempels voor de goden als hun huizen hier op aarde.

Dus hoe ziet een huis van een god eruit? Het moet compleet zijn en prachtig. Het moet balkons hebben, terrassen met uitzicht op tuinen en bomen en de muur rondom het huis moet alles beschermen.

Zoals bij alle tempels begon de bouw van binnenuit. Dus men begon met de heilige kamer, de plaats waar de god of de godin woont.

Daarnaast komen er 1 of 2 zalen die de balkons en terrassen en de zuilen vertegenwoordigen en de bomen en de tuinen van het huis.

Maar waarom alles van steen? Wel het huis voor de god was er voor de eeuwigheid, de tuinen en alles wat daarbij hoort was ook voor de eeuwigheid.

Vandaar de prachtige kapitelen met bloemen en planten reliëfs.

Er was een grote houten deur en daarachter waren vele scènes van Ptolemaeus in hoge en lage reliëf waar hij de dagelijkse handelingen uitvoert om de goden te eren. En offers te brengen en vooral de parfums deze scènes worden in de hele tempel herhaald.

Hier is het mooie feest van de vallei dit was een belangrijk feest en daarvoor kwam zelfs de echtgenote van de god op bezoek, Hathor van Dendera. Met veel rituelen en feesten werd zij naar Edfu gebracht op haar goddelijke bark vanuit Dendera.

Dit gebeurde 1 keer per jaar. Zo konden Horus en Hathor elkaar ontmoeten in een jaarlijkse reünie.

En men geloofde dat de goden dan elke nacht bij elkaar zouden doorbrengen.

Dan hebben we 2 standbeelden van de god aan iedere kant van de doorgang. Deze zijn uit de Grieks-Romeinse tijd. En u kunt hier duidelijk zien dat het de kunstenaar goed gelukt is om een perfecte krijger te creëren. De valk met een agressief gezicht die koste wat het koste zou winnen. De beelden dragen de dubbele kroon van Boven- en Beneden-Egypte het symbool van de volledige macht hier in Egypte.

Toen er een hongersnood was in Boven-Egypte en Ptolemaeus in Alexandria bleef en niet de zorg op zich nam om de mensen hier te helpen, hebben de mensen uit wanhoop de tempel aangevallen en vele beelden vernietigd.

De zuilenhal in Edfu.

Deze hal is gebouwd door Ptolemaeus IX, 18 zuilen, 12 in het midden en 6 die in de voorgevel verwerkt zijn. Dit is de tuin van de god bij zijn huis. De zuilen werden versierd met afbeeldingen van de koning die de goden offers presenteert.

Toen de tempels werden gesloten begon de wind het zand erin te blazen tot de hal onder het zand stond tot aan de kapitelen.

Aan het einde van de 19de eeuw heeft de beroemde Franse Egyptoloog Auguste Mariette, dezelfde man die het museum in Caïro heeft gebouwd, deze tempel gevonden en besloten om hem uit te graven. Men vond toen ook de zwarte plafond. Dit is gekomen doordat de mensen de tempel als schuilplaats gebruikten en daar ook vuurtjes stookten, door de rook en het roet hebben we nu zwarte plafonds. Mariette heeft de gehele tempel schoongemaakt, helaas had hij te laat in de gaten dat de Egyptenaren niet rechtstreeks op de muren hun kleuren aanbrachten maar

op een pleisterlaag. En omdat hij met chemicaliën aan de gang was gegaan is er heel wat verloren gegaan.

Als we de tempel van binnenuit bekijken is het een soort piramide vorm de tempel wordt steeds lager naarmate je verder naar binnen gaat.

De 2de zuilenhal is gebouwd door Ptolemaeus VIII, hij is kleiner en ouder dan de 1ste. Het dak wordt gedragen door 12 zuilen. De 2de hal heeft ook een aantal zijkamers waaronder 2 kamers voor offerringen en een laboratorium. Op de muren van het laboratorium staan recepten voor wierook, zalven en parfums die dagelijks gebruikt worden om het beeld van Horus te zalven.

De hal leidt ook naar een kamer met de naam "*De kamer van de Nijl*", waar de priesters wijwater zouden hebben verzameld. Eén van de belangrijkste scènes in deze zaal is de stichting van de rituelen.

We weten uit de teksten dat de basis rituelen bestaan uit verschillende stappen.

1. De vaststelling van het plan van het gebouw door het uittrekken van een kabel.
2. Het uitgooien van de heilige zaden op het gebied om het te reinigen.
3. De bouw van de tempel.
4. De presentatie van de tempel aan de god voor wie de tempel gebouwd is.

Het heiligdom van de tempel.

Het hart van elke Egyptische tempel was de meest heilige plaats. Het heiligdom stond direct op de hoofdas van de tempel. Meestal stond er in de heilige kamer een Naos dit is een heiligdom van graniet en vroeger met houten deuren ervoor waar het beeld van de god in stond. De houten deuren waren gericht op de ingang van de tempel. Het tweede heilige attribuut wat er stond was de heilige bark met een cabine erop waarin de god werd neergezet als hij op reis ging.

In dit deel van de tempel werd dus het gouden beeld van Horus bewaard. Horus de god zelf woonde in de hemel en als hij naar de aarde afdaalde vereenzelvigde hij zich met dit prachtige gouden beeld.

Er waren duizenden standbeelden van Horus maar er was maar een gouden beeld en dat stond hier in zijn heiligdom. Helaas werd dit standbeeld al heel lang geleden gestolen, maar er is een reiziger die het gezien heeft en het beschreven heeft.

Hij schreef het is wel 2 meter groot en van puur goud. Dat past in het heiligdom.

De boot die hier staat is een replica. Het originele is meegenomen naar het museum maar nooit meer teruggezien.

Het heiligdom is omgeven door kapellen en kamers dit zijn met de klok mee de kapellen van Min, de linnenkamer, de kamer van de troon van de goden, de kamer van Osiris, de kamer van het westen, het graf van Osiris, de kamer van de overwinnaar Horus, kapellen van Chonsoe en Hathor, de kapel van de troon van Ra en een kapel van de gespreide vleugels, voornamelijk gewijd aan Mehit de leeuwin die bewaakte het pad van de ziel op zijn reis naar de opstanding.

De voorste kapel op het oosten is de nieuwjaarskapel.

Hier was de viering van het nieuwe jaar. Op nieuwjaarsdag begonnen de priesters met het gouden standbeeld van Horus uit de heilige kamer te halen. Vervolgens gingen ze het wassen en zalven en daarna werd het omhangen met juwelen.

Daarna werd het naar het hoogste punt van de tempel gebracht, zodat de mensen die buiten stonden de god konden zien dit gebeurde slechts 1 keer per jaar op nieuwjaarsdag.

De strijd tussen Horus en Seth.

De strijd van Horus en Seth is een mythe uit de Egyptische mythologie die voorkomt in verschillende vormen. De mythe heeft een duidelijke politieke betekenis omdat het de rechtmatigheid van de troonopvolging het centrale thema is.

Nadat Seth zijn broer Osiris gedood had gaat de strijd om de rechtmatige troonopvolger tussen Seth en Horus door.

In de versie op het papyrus Chester Beatty begint het verhaal met een rechtszaak. Na de dood van Osiris, die een bewind van vrede en voorspoed gevoerd had maakt zijn broer en moordenaar Seth aanspraken op de troon. Door de magie van Isis heeft Osiris echter toch een zoon en opvolger gekregen. De goden moeten onder voorzitterschap van Ra uitspraak doen, maar er heerst onenigheid.

Hoewel Horus duidelijk de wettige erfgenaam is, zijn vele goden toch voor Seth, Horus is immers nog jong en zou Seth niet gewoon een betere koning zijn?

Immers, hij reist met Ra in de zonneboot en verjaagt diens vijand Apophis.

Uiteindelijk wordt de oude oorlogsgodin Neith om raad gevraagd.

Zij doet de uitspraak:

Horus hoort op de troon, maar Seth moet schadeloosgesteld worden. Zij dreigt zelfs dat de hemel op Egypte zal neerstorten als haar vonnis niet uitgevoerd wordt.

Toch zijn de goden het niet eens. In het gekibbel wordt Ra zwaar beledigd en hij trekt zich mokkend terug. Pas als zijn dochter Hathor hem opvrolijkt komt hij terug. Om te verhinderen dat Isis zich met de zaak gaat bemoeien verplaatsen de goden het proces naar een eiland.

De meesteres van magie en list weet de veerman echter om de tuin te leiden en eenmaal op het eiland weet zij haar broer Seth een hak te zetten. Zij verandert zich in een prachtige vrouw en zoekt troost bij Seth met het verhaal dat een slechterik haar bestolen heeft en haar zoon het huis uit heeft gegooid. Verontwaardigd uit Seth zijn veroordeling over de slechterik, maar dan wordt hem duidelijk gemaakt dat hij zojuist zichzelf veroordeeld heeft. Horus krijgt als nog de troon toegewezen. De zaak blijft zich toch voortslepen en wordt hoe langer hoe onduidelijker. Uiteindelijk tracht Seth het met een wedstrijd te beslissen.

Horus en Seth veranderen zich beiden in een nijlpaard en duiken onder water.

Wie zich in de komende drie maanden naar het wateroppervlak begeeft heeft verloren. Isis wil daar niet op wachten. Zij gooit een speer in het water maar verwondt per ongeluk Horus daarmee. Gelukkig kan ze met haar magie de verwonding genezen. De tweede speer treft Seth, maar deze speelt op haar gemoed, hij is tenslotte haar broer. Als ze bezwijkt voor zijn smeken en de speer verwijderd, wordt Horus bevangen door grote woede en hij hakt zijn moeder in razernij het hoofd af. Hij vlucht naar de Westelijke Oases met het hoofd van Isis. Seth achtervolgt hem, deels om wraak te nemen voor de dood van zijn zuster.

Hij steekt Horus beide ogen uit. De ogen worden begraven en er groeien lotusbloemen uit, daarom is de lotus een heilige bloem.

Hathor echter geneest Horus' verwondingen met de melk van een gazelle.

Inmiddels heeft Thoth ook Isis magisch geheeld door haar een koeienkop te geven.

De goden zijn geschrokken hoe alles uit de hand gelopen is. Zij roepen beide partijen terug, maar tijdens een banket probeert Seth, Horus te vernederen en buiten spel te zetten door hem te verkrachten. Horus is hem echter te slim af. Hij slaagt erin het zaad van Seth in zijn handen op te vangen voordat het zijn lichaam kan binnendringen. Hij vlucht naar zijn moeder die zijn hand afsnijdt om zo het zaad van Seth in de moerassen kwijt te kunnen raken.

Met haar spreuken heelt zij de verwonding. Horus tracht nu wraak te nemen op Seth. Hij brengt zijn eigen zaad aan op een krop sla, de groente die Seth zo graag lust. Seth eet de sla en zo dringt het zaad van Horus ongemerkt zijn lichaam binnen. Terug in de rechtszaal wordt het zaad van beide goden gevraagd getuigenis af te leggen. In plaats van Seths zaad in Horus, antwoordt het zaad van Horus in de vorm van een gouden zonnescijf uit de top van Seths hoofd. Het zaad van Horus was immers van goddelijke oorsprong. Horus heeft weer gewonnen.

Seth wordt nu pas echt woedend en daagt Horus tot een bootrace uit.

Om het interessant te maken staat hij op het gebruik van boten uit steen. Horus verft een boot van hout zó dat deze er als steen uitziet. De boot van Seth is wel van steen en zinkt, maar hij verandert zich snel in een vreselijk nijlpaard dat de boot

van Horus aanvalt. Nu hebben de goden er genoeg van. Zelfs Osiris, de god van het dodenrijk, zendt een boodschap en de goden besluiten eindelijk dat Horus de nieuwe koning wordt.

Toch blijft Seth een belangrijke god die door de zonnegod zeer gewaardeerd wordt. Met de donder die hij veroorzaakt in de hemel verjaagt hij allerlei kwade vijanden.

Gebel el-Silsilla

De site van Silsila ligt ongeveer 42 km ten zuiden van Edfu en 23 km ten noorden van de tempel van Kom Ombo en gelegen in een gebied waar de rivier smaller wordt, de Nijl is hier op zijn smalst.

Het was bekend in de oudheid als Khenu (Plaats van Roeien) en hier veranderen de rotsen van kalksteen in zandsteen.

Dit is de grens van de Egyptische regio met Nubië in de oudheid, de Egyptenaren geloofden dat de Nijl hier was ontstaan.

Gebil el-Silsila was een steengroeve, waar veel materiaal werd gehaald voor de te bouwen Egyptische tempels en andere monumenten. In Luxor zijn de tempels op de westelijke oever van de Nijl gebouwd met stenen die hiervandaan komen.

Het gebied is bezaaid met oude graffiti en stèles. In de steengroeven werd gewerkt door duizenden mensen tijdens het Nieuwe rijk en de Grieks-Romeinse periode. Koning Horemheb heeft hier een Speos laten bouwen en er zijn vele kapellen en graven.

De steen op de oostelijke oever verstrekt materiaal voor de monumenten in onder meer Dendera, het Ramsesseum, Karnak, Esna, Edfu en Kom Ombo.

Deze kant is helaas gesloten voor het publiek.

Er ligt hier ook een onafgewerkte zandstenen sfinx en Amenhotep III heeft hier ook een kleine Kapel laten bouwen.

Wady el Rigal

De Wady el Rigal ligt net voor Gebel el-Silsilla op de Westbank van de Nijl. Het is een grote Wady die vele hiërogliefen en inscripties bevat al uit de prehistorie. Aan het begin van de Wady staat een enorm reliëf van Mentoehotep II uit het Midden rijk. Er omheen staan allemaal reliëfs uit de prehistorie met olifanten en giraffes.

Als je verder de Wady inloopt komt u vele inscripties tegen en ook één van 3 koningen bij elkaar, te weten Amenhotep I, Thoetmosis I en Thoetmosis II.

Als u wilt en er de conditie voor hebt als ook goede schoenen aan, dan kunt u de Wady geheel rondlopen.

Het is een wandeling van 4 à 5 uur, maar doe dit niet zonder gids.

Als u de gehele wandeling maakt door de Wady, dan kunt u halverwege de cartouche van Koningin Hatsjepsoet zien in de rotsen.

